

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

6. Ватрас В.А. Міжнародні та національні джерела спадкового права: до питання про визначення змісту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. С. 97-101.

7. Михайлів М.О. Правова природа права на спадкування в міжнародному приватному праві. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 4. 2022. С. 165-168.

Ключові слова: міжнародне спадкування, колізійні норми, спадкові відносини, міжнародно-приватне право, іноземний елемент.

Науковий керівник: асистент кафедри міжнародного та європейського Національного університету «Одеська юридична академія» Бугаєць Альона Сергіївна.

Омельченко Анна Сергіївна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

У системі суспільних відносин на будь-якому етапі взаємодії людини з людиною та людини з державою, в тому числі якщо відносини містять іноземний елемент, виникають певні проблеми, пов'язані з нездатністю окремих категорій громадян самотійно та в повному обсязі здійснювати та захищати свої права, а також нести обов'язки. Це насамперед пов'язано з відмінностями в матеріальному та процесуальному праві різних країн, що визначаються національними особливостями та традиціями, які склалися протягом багатьох років і тому важко піддаються змінам. Ці проблеми вимагають правового регулювання. Станом на сьогодні це питання частково унормовано в інституті опіки та піклування в

міжнародному приватному праві, однак ряд питань залишається колізійним. Це визначає актуальність обраної теми.

Питання колізійних аспектів опіки та піклування в міжнародному приватному праві аналізувалися у наукових працях А.С. Довгерта, окремі аспекти цієї тематики аналізувалися у працях В. Я Калакури, Н. С. Адаховської.

У міжнародному контексті опіка та піклування стають складнішими через різноманітність правових систем і культурних традицій. Наприклад, різні країни можуть мати свої підходи до визначення віку досягнення повноліття, умов опіки та прав піклувальників. Це може призводити до правових колізій, коли необхідно встановити, яка юрисдикція має пріоритет у конкретному випадку.

Колізійне регулювання у сфері опіки та піклування охоплює не лише матеріальні аспекти, а й різні практичні питання міжнародного приватного права. Галузі права різних країн принципово відрізняються, що ускладнює їх уніфікацію. Як визначає А. С. Довгерт, «основними колізійно-правовими проблемами інституту опіки та піклування є суперечності щодо: встановлення та припинення опіки та піклування; прийняття обов'язків опікуна або піклувальника; обсягу прав та обов'язків суб'єктів цих відносин; особливості визнання опіки та піклування, встановлених в іншій державі» [1, с. 102].

У системі колізійно-правового регулювання опіки та піклування центральне місце посідає колізійний принцип – особистий закон фізичної особи (*lex personalis*), що визначає правовий статус фізичної особи. *Lex personalis* застосовується у двох формах: закон громадянства (*lex nationalis*), тобто закон держави, чиїм громадянином є опікун чи особи, над якою встановлено опіку; закон проживання (*lex domicilii*), тобто закон держави, на території якої особа має постійно проживає [2, с. 68].

При аналізі колізійного регулювання в сфері опіки, піклування можна зазначити, що в Україні застосовується підхід регулювання колізійними прив'язками, що унормовані переважно в Законі України «Про міжнародне приватне право» [3, с. 61]. Цей закон містить ряд колізійних норм, що забезпечують регулювання опіки та піклування, ґрунтуючись на принципі тісного

зв'язку і враховуючи застосування більш сприятливого права для слабшої сторони. Згідно з принципом тісного зв'язку, застосовується право, яке має найбільший зв'язок зі справою, зазвичай, це право країни, де особа проживає. Часто враховується, яке право забезпечить найкращий захист для слабшої сторони. Це відповідає основним напрямкам міжнародного правового регулювання цих відносин [4].

Ряд іноземних країн застосовує одну колізійну прив'язку, наприклад: *lex patriae* (закон країни громадянства) в Португалії, ОАЕ, Греції; *lex domicilii* (закон країни місця проживання) у Канаді, Венесуелі; *lex fori* (закон країни суду) в Ємені, Ліхтенштейні. Як зазначає Н. С. Адаховська, «у законодавстві Швейцарії взагалі зафіксовано відмову від внутрішнього колізійного регулювання у сфері опіки та піклування. Замість цього, закріплено відсилання до Гаазької Конвенції про юрисдикцію і застосовуване право щодо захисту неповнолітніх 1961 року». Ця конвенція стосується юрисдикції та застосовуваного права у справах захисту неповнолітніх. Вона закріплює принципи, згідно з якими юрисдикція визначається, зокрема, на основі місця проживання дитини. Конвенція підкреслює важливість дотримання прав дитини в усіх рішеннях, що стосуються опіки.

Ефективне колізійно-правове регулювання опіки та піклування вимагає співпраці між державами, що включає обмін інформацією та підтримку в процесах повернення дітей або встановлення опіки.

Загалом, іноземна законодавча практика у сфері колізійного регулювання опіки та піклування зводиться до певних висновків: в Італії, Перу, Тунісі питання встановлення опіки та піклування визначаються законом країни суду, в Австрії застосовується особистий закон підопічного, а в Іспанії – закон країни проживання підопічного. Як зазначає у своїй монографії А. С. Довгерт, «у Австрії, Румунії та Чехії питання встановлення, скасування та припинення опіки і піклування регулюються *lex personalis* – особистим законом тієї особи, стосовно якої встановлюється опіка та піклування; питання обов'язку прийняття опікунства чи піклування регулюється *lex personalis* особи-опікуна. Відносини між опікуном

(підклучальником) та підопічним, а також їхні права та обов'язки визначаються відповідно до законодавства країни, в якій призначено опіку» [1, с. 103].

Колізійні аспекти опіки та піклування в міжнародному приватному праві потребують глибокого розуміння та врахування специфіки кожної правової системи. Ефективне регулювання цих питань критично важливим для забезпечення прав та благополуччя осіб, які потребують захисту, і сприяє формуванню міжнародних стандартів у цій важливій сфері.

Таким чином, законодавство зарубіжних країн і України містить ряд колізійних норм, що забезпечують регулювання опіки та піклування. Це регулювання ґрунтується на принципі тісного зв'язку та враховує застосування більш сприятливого права для слабшої сторони. Сучасні тенденції, такі як глобалізація, вимагають адаптації норм і стандартів до нових реалій, що може спростити процес колізійного регулювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Довгерт А.С. Сучасні приватноправові реформи в Україні з огляду на формування всесвітньо цивільного права. Проблеми систематизації приватного права України та Європи: Монографія / За заг. ред. Ю.В. Білоусова. К.: Науково-дослідний інститут приватного права підприємництва АПрН України, 2009. С. 94-109.
2. Калакура В. Я. Особливості правового регулювання опіки та піклування в міжнародному приватному праві. *Міжнародне право*. 2012. № 2. С. 65-74.
3. Калакура В. Я. Матеріально-правове та колізійно-правове регулювання опіки та піклування в міжнародному приватному праві. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 1. С. 58-63.
4. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. № 2709. URL: [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2709-15).

Ключові слова: опіка, піклування, міжнародне приватне право, колізійні прив'язки, уніфікація, іноземний елемент, особистий закон фізичної особи (*lex*

personalis), закон громадянства (lex nationalis), закон проживання (lex domicilii), lex fori (закон країни суду).

Науковий керівник: доктор філософії в галузі міжнародного права, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Гребенюк Дмитро Олегович.

Сень Дар'я Романівна

здобувачка вищої освіти 2-го курсу

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ УСКЛАДНЕНО ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ

Питання спадкування є однією з ключових тем у міжнародному приватному праві, адже у сучасному світі мільйони людей із різних країн беруть участь у спадкових правовідносинах. Коли ці правовідносини з наявністю іноземного елемента, їх правове регулювання стає значно складнішим. Для громадян України це питання є також актуальним, тому такі правовідносини потребують подальшого удосконалення. Метою цієї наукової праці є дослідження специфіки спадкування в Україні у тих випадках, коли у спадкових правовідносинах присутній іноземний елемент.

Так, спадкове право є одним із інститутів цивільного права та представляє собою систему норм, встановлених державою, що регулюють перехід визначених законом цивільних прав та обов'язків від спадкодавця до інших осіб – спадкоємців (ст. 1216 ЦК України) [1].

Процес оформлення спадщини може відбуватися як в межах однієї країни, так і за участю інших держав. Спадкові відносини з іноземним елементом виникають у наступних випадках:

«НАМІБІЙСЬКІ ВИНЯТКИ» ЯК ФОРМА ВИЗНАННЯ АД НОС В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	360
Пайда Юліанна	
АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЩОДО МИРНОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ.....	364
Плавніцька Каріна Русланівна	
ПРОБЛЕМАТИКА ДЕЛІМІТАЦІЇ КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ШЕЛЬФУ В ЧОРНОМУ МОРІ.....	369
Чернов Олександр Миколайович	
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СПОРІВ МІЖНАРОДНИМ СУДОМ ООН.....	373
СЕКЦІЯ № 12. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО.....	377
Журавська Аліна Олександрівна	
ПРОБЛЕМАТИКА РЕГУЛЮВАННЯ ОСОБИСТИХ ТА МАЙНОВИХ ПРАВ ПОДРУЖЖЯ У МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	377
Мамедова Айан Фізулі кизи	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПАДКОВИХ ВІДНОСИН.....	380
Омельченко Анна Сергіївна	
КОЛІЗІЙНІ АСПЕКТИ ОПІКИ ТА ПІКЛУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.....	384
Сень Дар'я Романівна	
ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ УСКЛАДНЕНЕ ІНОЗЕМНИМ ЕЛЕМЕНТОМ В УКРАЇНІ.....	388
Храмченкова Марія Вадимівна	
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНОЗЕМНОГО ПРАВА В НАЦІОНАЛЬНИХ СУДАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ.....	392
СЕКЦІЯ № 13. ВІДНОСИНИ УКРАЇНА – ЄС.....	396
Власюк Анастасія Вадимівна та Даниш Аліна Віталівна	
СПІВРОБІТНИЦТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ТА УКРАЇНИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ.....	396
Воробйов Олег Геннадійович	
СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	400
Гресько Богдана Юріївна	
СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ В КОНТЕКСТІ АГРЕСІЇ РФ.....	403